

«КРОК ЗА КРОКОМ МИ ЙДЕМО ДО НАШОЇ ОСНОВНОЇ МЕТИ – ПЕРЕТВОРИТИ ВІДОМСТВО ІЗ КОРУПЦІЙНОГО РАДЯНСЬКОГО МОНСТРА НА МІНІСТЕРСТВО СПРАВЕДЛИВОСТІ», – ПАВЛО ПЕТРЕНКО

Міністр юстиції України Павло Петренко люб'язно погодився поділитися своїми думками з приводу найбільш актуальних питань сучасного праводержавотворення. Редакція нашого видання вдячна очільнику Мін'юсту і пропонує інтерв'ю увазі наших читачів.

? ШАНОВНИЙ ПАВЛЕ ДМИТРОВИЧУ, ЯК ВИ ОЦІНЮЄТЕ «СТАН СПРАВЕДЛИВОСТІ» СЬОГОДНІ В НАШІЙ ДЕРЖАВІ ЩОДО КОНКРЕТНОЇ ОСОБИСТОСТІ І КОНКРЕТНОГО ІНДИВІДА?

Іммануїл Кант свого часу казав: «Якщо зникає справедливість, не залишається нічого, що б надавало цінність людському життю».

На жаль, в Україні політики роками лише розповідали перед виборами про забезпечення справедливості і рівних прав для кожного громадянина незалежно від його статків, незалежно від його соціального статусу. На практиці все було зовсім по-іншому.

Головним органом, який має стояти на сторожі справедливості, у всьому світі є суд. Якщо людина вважає, що з нею поступили несправедливо, або ж держава вважає, що хтось із громадян вчинив злочин, вони звертаються до судів

і суддя, керуючись законами, виносить рішення.

В Україні судова система розвивалася іншим шляхом. Замість того, щоб служити народу, наші судді служили лише власним фінансовим інтересам. Фактично, правим в наших судах виявлявся той, в кого було більше грошей і більше можливостей «простимулювати» суддю прийняти «правильне» рішення й у нормальні строки.

Недарма у наших суддів у деклараціях автопарки на сотні тисяч доларів, розкішні маєтки та подарунки на мільйони гривень. Прості ж українці могли роками ходити на засідання, подавати апеляції та касації і так і не домогтися правди.

Залишки свого авторитету судді втратили під час Революції Гідності, коли без жодних підстав кидали за ґрати протестувальників чи пачками приймали

рішення про позбавлення прав автомайданівців.

Ми давали 2 шанси суддям провести самоочищення системи і таким чином позбутися негативного шлейфа та повернути повагу з боку населення. Судді цими можливостями не скористалися. І це говорить про те, що система прогнила наскрізь.

Не дивно, що за такого стану речей нині рівень довіри українців до судів ледве перевищує 5%. Змінити цю ситуацію можна лише кардинальними реформами, які нам вдалося запустити цього року.

Фактично, зараз ми вперше за 25 років існування сучасної української держави створили реальну можливість провести судову реформу і забезпечити справедливість в країні.

Реально система почне змінюватися вже через 3 місяці, коли відповідно до українського законо-

давства набудуть чинності прийнятті зміни до Конституції.

Передовсім ми спростимо саму судову систему. Замість чотириланкової судової системи, в лабіринтах якої громадяни могли чекати остаточного рішення десятиріччями, ми створюємо звичну для демократичних країн систему, в якій буде лише 3 рівні.

Першою інстанцією будуть районні суди, у разі незгоди з рішенням громадянин може звернутися до апеляційного суду, а останньою інстанцією стане оновлений Верховний Суд України.

Ланка вищих спеціалізованих судів буде ліквідована. Натомість з'являться нові судові інстанції, які є вимогою сьогодення – вищий антикорупційний суд, а також суд, який займатиметься питаннями інтелектуальної власності.

Разом з тим ми нарешті реалізуємо обіцянку багатьох поколінь політиків та позбавимо суддів повного імунітету. Що це значить? Що суддя не може бути притягнений до відповідальності лише за ті дії, які стосуються його безпосередньої роботи. Якщо ж він влаштує бійку, або ж п'яний сяде за кермо, доведеться відповідати нарівні з усіма іншими громадянами.

Одягти суддівську мантию зможе лише особа, яка досягла 30 років, а суддів призначатимуть безстроково. При цьому буде забезпечено повну незалежність суд-

дівського корпусу від Парламенту, Верховної Ради, Прокуратури чи інших органів. Завдяки цьому, хто б не став у керма керівних державних органів, ми завжди матимемо прозору і чесну судову систему, захищену від впливів ззовні.

Прийнятий пакет законів дає реальну можливість очищення персонального судового корпусу по всій вертикалі.

Ми отримаємо новий Верховний Суд України. Набір суддів до нього буде публічним і проводи-

тиметься через відкриті конкурси. У цих конкурсах, окрім суддів, зможуть брати участь юристи, фахівці і науковці в галузі права. Фактично, ми даємо шанс стати суддями людям, які не працювали в системі.

Конкурс проходиме на базі Вищої кваліфікаційної комісії суддів. Контролюватиме конкурс громадська рада доброчесності – незалежний громадський орган, який формуватиметься представниками громадянського суспільства.

Кандидати повинні будуть скласти кваліфікаційний іспит. Також буде проведена детальна перевірка їхнього стилю життя. Кандидати мають подати 3 декларації замість одної. У них вони повинні будуть вказати свій майновий стан і майновий стан усіх родичів, а не тільки членів сім'ї.

Так само протягом наступних 3 років ми оновимо склад апеляційних судів і судів першої інстанції.

Фактично, ми зробили перший крок і зараз стоїмо перед тривалою дорогою, щоб ця реформа стала реальністю, коли ми отримаємо нових суддів, нову якість правосуддя і нове обличчя судової системи. Реалізувавши заплановані зміни, ми нарешті зможемо з гордістю звертатися до суддів «Ваша честь».

❓ ЯКА РОЛЬ МІН'ЮСТУ В ГАРАНТУВАННІ ТА ЗАБЕЗПЕЧЕННІ СПРАВЕДЛИВОСТІ В УСІХ СФЕРАХ ЖИТТЯ?

Міністерство юстиції є одним із найбільш соціальних відомств у державній структурі. Щорічно до органів юстиції звертається понад 20 мільйонів громадян з абсолютно різними питаннями. Комуś треба зареєструвати народження дитини, комуś відкрити бізнес, хтось хоче одружитися чи підтвердити документи для виїзду за кордон.

Роками для отримання всі цих послуг громадянам доводилося проходити 7 кіл чиновничого пекла. Простих українців чиновни-

ки примушували тижнями простоювати у безкінечних чергах, бігати кабінетами, десятки разів наново заповнювати бланки.

Все це робилося з єдиною метою – змусити наших громадян заплатити «поза касою», аби пришвидшити процес і нарешті отримати необхідний папірець. Такі корупційні вертикалі були вбудовані фактично в кожній сфері діяльності Міністерства юстиції.

Ні про яку справедливість з таким ставленням з боку чиновника до простого українця не могло бути й мови. Тому, прийшовши до міністерства після революції, одним із пріоритетних завдань, які я перед собою поставив, була ліквідація старих корупційних схем та забезпечення громадян зручними і комфортними сервісами в усіх напрямках.

Ми вже завершили низку реформ, які значно покращили якість сервісу. Це стосується і спрощення процедур, і запровадження електронних послуг, і передачі реєстраційних сервісів на місця та у приватний сектор.

Вже зараз переважну більшість послуг, які завжди надавали органи юстиції, можна отримати не лише без черг та хабарів, а й узагалі без спілкування з чиновником, не виходячи з власного будинку чи офісу. Крок за кроком ми йдемо до нашої основної мети – перетворити відомство із корупційного радянського монстра на Міністерство Справедливості, яке забезпечуватиме українців зручними сервісами і всебічним захистом.

❓ ГОВОРЯЧИ ПРО ЗАХИСТ, ВИ МАЄТЕ НА УВАЗІ РОЗВИТОК СИСТЕМИ БЕЗОПЛАТНОЇ ПРАВОВОЇ ДОПОМОГИ?

Саме так. Головним завданням кожної держави є захист прав і свобод громадянина, незалежно від статків чи соціального статусу. У прийнятій 1996 року Конституції

України чітко прописано – кожен має право на правову допомогу. З моменту прийняття головного законодавчого акта країни пройшло майже 20 років, однак фактично всі ці роки дана норма була лише набором літер на папері.

Як я вже казав, похід до суду мав сенс лише за наявності грошей або на хабар судді, або на послуги хорошого адвоката. Тож для більшості українців фактично не було сенсу звертатися до суду, фактично, вони втрачали право на справедливе правосуддя.

Система безоплатної вторинної правової допомоги стартувала з надання адвокатського захисту українцям, які обвинувачувалися у кримінальних правопорушеннях. І ми маємо дійсно вражаючі результати.

Нині фактично у 99% випадків наші адвокати приїжджають до затриманих протягом 2 годин. Завдяки цьому ми мінімізували можливість впливу на затриманого з боку правоохоронців з метою отримання зізнання.

За 3,5 роки завдяки роботі адвокатів системи БВПД в судах вдалося домогтися 1 673 виправдувальних вироків або рішень про закриття кримінального провадження. Вдумайтеся в цю цифру. Це майже 1700 невинних громадян, яких огульно звинуватили у скоєнні злочину. Це справи фактично без доказової бази, коли на людей просто «вішали» нерозкриті злочини, аби знову ж покращити статистику розкриття.

Якби не було наших адвокатів, які розібралися в справі і змогли довести невинуватість підзахисних, ці 1700 українців потрапили б за ґрати.

Минулого року за сприяння наших партнерів з Канади та США ми запустили 100 центрів безоплатної правової допомоги в усіх куточках країни. У центрах нині працює 5000 адвокатів, які надають консультації та представляють

у суді інтереси громадян не лише у кримінальних, а й у адміністративних та цивільних справах, у тому числі й проти держави.

Скористатися послугами центрів можуть понад 8 мільйонів українців: пенсіонери, інваліди, люди, які мають дохід менше прожиткового мінімуму, учасники АТО та ветерани війни, сім'ї загиблих воїнів, діти-сироти та їх опікуни, внутрішньо переміщені особи та інші соціально вразливі категорії населення.

За рік роботи до центрів звернулося понад 100 тисяч українців. Майже 80 тисяч отримали консультаційну допомогу. Понад 20 тисяч отримали адвоката, який захищав їхні інтереси в судах.

Ми вирішили розширити даний проект і прийняли рішення, щоб на базі ліквідованих районних управлінь юстиції радянського зразка створити абсолютно нову систему – бюро правової допомоги Міністерства юстиції.

Це понад 400 нових офісів, де кожен українець зможе отримати правову допомогу, сервіси та послуги Мін'юсту без черг і хабарів. А найголовніше – тут до клієнтів ставитимуться з повагою та бажанням дійсно вирішити проблему, з якою звернулася людина.

Зараз ми завершуємо конкурсний відбір на посади в бюро і вже восени запустимо цей проект.

ОНЛАЙН СЕРВІСИ МІНІСТЕРСТВА ЮСТИЦІЇ НАБИРАЮТЬ ДЕДАЛІ БІЛЬШОЇ ПОПУЛЯРНОСТІ. ДЕ МОЖНА ОТРИМАТИ КОНСУЛЬТАЦІЮ І ДОПОМОГУ В ОТРИМАННІ ЦИХ СЕРВІСІВ?

Отримати консультацію і допомогу в користуванні електронними сервісами Міністерства юстиції можна буде в нових бюро правової допомоги. В кожному такому офісі буде консультант і спеціально обладнане робоче місце, аби громадяни, які не знають, як користуватися нашими сервісами чи не

мають вдома комп'ютера, підключеного до мережі Інтернет, могли отримати всі наші послуги.

Нині ж отримати консультацію щодо роботи онлайн сервісів можна в управліннях юстиції. Ми навіть розробили буклети, де покроково було описано, як саме користуватися нашими електронними сервісами.

БАГАТО ПИТАНЬ ПОВ'ЯЗАНО З РЕФОРМУВАННЯМ ПЕНІТЕНЦІАРНОЇ СИСТЕМИ. БУДЬ ЛАСКА, ПРО ЦЕ ДОКЛАДНІШЕ.

Система виконання покарань фактично була державою у державі зі своїми школами, медичними установами, понад 100 підприємств. Тому реформувати її не наважувався жодний з попередніх Міністрів юстиції. За 25 років незалежності в системі тюрем нічого не змінилося. Більше того, фактично жодних суттєвих реформ у пенітенціарній сфері не відбувалося останні 75 років зі сталінських часів. Ми отримали у спадок репресивну машину, потрапляючи до якої, громадянин вже не мав шансу повернутися до звичайного життя нормальною людиною.

Що ми маємо сьогодні?

Умови, в яких тримають не лише ув'язнених, а й тих, хто лише очікує вироку суду, в принципі не можливо назвати людськими. Будинки, яким подекуди півтора сторіччя, без нормальної каналізації та вентиляції, зі стінами, поїденими грибок.

У тюрмах сидить 60 тисяч ув'язнених, при тому, що система розрахована на понад 200 тисяч. Більше того, у нас за статистикою 1 співробітник стереже лише 3 в'язнів. Такого немає в жодній іншій країні.

Зі 100 підприємств жодне не є прибутковим, навіть, не зважаючи на те, що там працюють за копійки.

Раніше люди у 70% мали рецидиви і знову поверталися в тюрми. Це зламані долі людей. Тому Міністерство юстиції підготувало разом з європейськими партнерами мо-

дель «олюднення» системи виконання вироків і перетворення її на ту систему, яка дає людині шанс повернутися до нормального життя.

Це питання, що передовсім стосується верховенства права і захисту прав людини, як основної цінності, яка є в країні. Якщо ми проведемо цю реформу разом із реформою судової та правоохоронної системи, тоді ми зможемо точно сказати: ми змінили цю країну і головною в цій країні дійсно є проста людина, не залежно від життєвих обставин, її гідність і основні права ніхто не порушує.

Реформа передбачає відмову від радянських кримінально-виконавчих інспекцій і побудову на їх місці пробаційних центрів на рівні районів. Також буде виконано давню рекомендацію Ради Європи та проведено демілітаризацію пенітенціарної системи – кількість атестованих співробітників у системі знизиться з 77% до 28%.

Буде зміщено акцент на психологічну роботу із засудженим через систему пробації. За півроку до того, як особа покидатиме установу, з нею почнуть працювати співробітники, які зможуть підготувати людину до повернення в суспільство.

Запроваджені новації також передбачають оновлення через прозорі конкурси кадрового складу. За нашими розрахунками, до системи має влитися не менше 20% нових людей.

Також буде ліквідовано усі можливості для корупції. Всі закупівлі буде переведено на систему ProZorro, підприємства при установах буде об'єднано в єдиний виробничий холдинг, який після відкритого конкурсу очолить ефективний управлінець.

Також буде скорочено апарат, який займається паперовою роботою. А зекономлені кошти підуть на підвищення зарплат тим, хто працює безпосередньо у закладах відбування покарань. ■